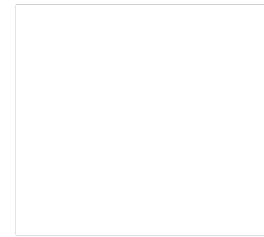

provincie **HOLLAND**
ZUID

Gedeputeerde Staten

De minister van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
Drs. K.H. Ollongren
Ministerie van Binnenlandse Zaken
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
Zie verzenddatum linksonder

Ons kenmerk
PZH-2019-708473361 DOS-2016-
0004358

Onderwerp
Zienswijze op Ontwerp Nationale Omgevingsvisie.

Geachte mevrouw Ollongren,

Wij feliciteren en complimenteren u met de publicatie van het Ontwerp van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) waarin u duidelijke en prioritaire opgaven schetst, een mooie mijlpaal richting de invoering van het omgevingswet. Wij kunnen ons op hoofdlijnen vinden in de ambities. De NOVI is een belangrijke eerste stap richting een meer integrale aanpak van het Rijk van de fysieke leefomgeving en voor de verdere samenwerking tussen het Rijk en regio. Middels deze zienswijze werken wij graag samen, richting de vaststelling van de NOVI in 2020.

Werken aan een toekomstbestendige inrichting en het beheer van onze leefomgeving vraagt ook om lastige en moedige keuzes. Een richtinggevend en inspirerend toekomstbeeld kan bijdragen aan het maken van afgewogen en gedragen keuzes voor de inrichting van Nederland. De NOVI heeft de potentie om dat toekomstbeeld te schetsen. We werken als provincie daarom graag samen met het Rijk en andere partijen aan de integrale ruimtelijke uitwerking van de NOVI.

Samenwerken aan (gebieds)opgaven

Wij waarderen de samenwerking die vanuit het Rijk – en in het bijzonder uw ministerie – gezocht is bij de totstandkoming van de NOVI. Ook nu het Ontwerp van de NOVI gepubliceerd is trekken wij graag samen verder met u op, om gezamenlijk de grote maatschappelijke opgaven te realiseren. Meerdere opgaven komen ook in onze Provinciale Omgevingsvisie terug en vragen om een gelijktijdige aanpak op meerdere schaalniveaus. Het lijkt ons wenselijk om bij dergelijke opgaven vanaf het begin samen op te trekken en afspraken te maken over de agendering en gezamenlijke aanpak hiervan. De provincie Zuid-Holland gaat er vanuit dat lopende, reeds bekende initiatieven worden doorgezet, ook als deze niet specifiek genoemd staan in de NOVI.

Kunt u aangeven hoe het proces vorm krijgt waarin de opgaven uit de NOVI nader worden uitgewerkt – in het bijzonder de mogelijke NOVI-gebieden – en hoe regionale overheden daarbij betrokken worden?

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag

Tram 9 en de buslijnen
90, 385 en 386 stoppen
dichtbij het
provinciehuis. Vanaf
station Den Haag CS is
het tien minuten lopen.
De parkeerruimte voor
auto's is beperkt.

Afwegingsprincipes en rollen van het Rijk

De druk op ruimte in Nederland is groot en Zuid-Holland merkt dat in het bijzonder. Zuid-Holland maakt met slim ruimtegebruik werk van de complexiteit. Nieuwe urgente maatschappelijke opgaven zoals de energietransitie, klimaatadaptatie, digitalisering en circulaire economie vragen om ruimte en nieuw ruimtegebruik. Om deze ruimte te kunnen geven is soms moed en vaak regionaal maatwerk nodig. Een opgave- en gebiedsgerichte benadering zijn daarbij essentieel en dat vereist goede samenwerking tussen overheden en met maatschappelijke partners. Alleen zo komt een toekomstbestendige en kwalitatief hoogwaardige inrichting van de ruimte tot stand en ontstaat een omgeving die inspireert en waarin het prettig leven is. Zuid-Holland pakt nadrukkelijk en met verve haar rol en ruimtelijke taak vanuit dat besef. Wij zijn dan ook verheugd om belangrijke elementen terug te zien in de sturingsfilosofie van de NOVI. We herkennen dat sommige keuzes en instrumenten verder uitgewerkt moeten worden. De drie afwegingsprincipes van de NOVI onderschrijven we nadrukkelijk. De gedefinieerde rollen voor het Rijk zijn helder, maar niet in alle prioriteiten duidelijk terug te herkennen. Het blijft daardoor regelmatig onduidelijk welke rol het Rijk voor zichzelf ziet weggelegd. Hoe gaat u de rollen en verantwoordelijkheden van het Rijk nader uitwerken?

Integraliteit en samenhang

De NOVI is de eerste omgevingsvisie van het Rijk, als bedoeld in de Omgevingswet. In de memorie van toelichting bij de Omgevingswet wordt de omgevingsvisie omschreven als “één kenbaar en integraal beleidsdocument met het gehele strategische omgevingsbeleid van de overheid die de visie vaststelt. Een omgevingsvisie biedt zo een samenhangende beleidsmatige basis voor inzet van juridische, financiële of andere instrumenten om de beleidsdoelen in de visie na te streven.” We constateren dat u in deze eerste NOVI al het rijksbeleid weliswaar op hoofdlijnen noemt, maar nog niet hebt geïntegreerd. Bestaande beleidsplannen worden niet ingetrokken en ook nieuwe beleidskeuzes worden uitgewerkt in separate beleidsdocumenten. Hierdoor blijft het mogelijk om onderdelen van omgevingskwaliteit vanuit sectorale invalshoeken te reguleren, hetgeen niet beoogd is met de stelselherziening omgevingsrecht.

Wij zien de NOVI als een mooie mijlpaal en tussenstap op weg naar verdere integratie van het rijksbeleid. Belangrijke meerwaarde hiervan zijn natuurlijk de integrale afweging van omgevingskwaliteit en de daarbij horende samenhangende inzet van de beleidsinstrumenten.

Hoe zorgt u na vaststelling van de NOVI voor verdere integratie van Rijksbeleid en hoe betreft u regionale overheden daarbij?

Digitaal Omgevingsbeleid

Onderdeel van de implementatie van de Omgevingswet is de digitalisering, die er onder andere op is gericht om de inzichtelijkheid van het overheidsbeleid te vergroten. Er wordt toegewerkt naar een Digitaal Stelsel Omgevingswet, met de bedoeling dat alle overheden hun kaderstellende documenten hierin opnemen. Dit geldt ook voor de omgevingsvisie. De NOVI is nu via eigen webpagina's digitaal toegankelijk, maar is niet raadpleegbaar op ruimtelijkeplannen.nl. Ook is onduidelijk welke slag is geslagen met de verdergaande digitalisering van het beleid, gericht op de integratie in het DSO.

Welke stappen heeft u gezet en/of gaat u zetten op weg naar digitalisering van het nationale omgevingsbeleid (waaronder de NOVI) in het kader van het DSO?

Prioriteit 1: Ruimte maken voor klimaatadaptatie en energietransitie

Een klimaatbestendige leefomgeving is fundamenteel voor Zuid-Holland. Wij zien dit belang terug in het ontwerp van de NOVI. Klimaatverandering en energietransitie hebben impact op de inrichting van de fysieke leefomgeving, net als andere opgaven. Dit vraagt om integraliteit, keuzes en afwegingen. Snelheid, duidelijkheid en maatschappelijk draagvlak worden steeds belangrijker en schuren met elkaar.

In beleidskeuze 1.3 wordt verwezen naar het op orde brengen van de energie-infrastructuur. Wie staat hiervoor aan de lat? Dezelfde vraag geldt voor bouwplannen in of nabij potentiële overstromingsgebieden. Wie is hiervoor resultaat- en systeemverantwoordelijk? De tekst van de NOVI beschrijft hierbij regionale opgaven. Wij zetten ons ruimtelijk beleid in om Zuid-Holland klimaatbestendig te maken en te houden. Wat kunnen wij hierbij van het Rijk verwachten?

In de werkwijze van provincie Zuid-Holland staan slimme combinaties en ruimtelijke kwaliteit voorop. Daarvoor hebben wij als provincie een uitgebreid ruimtelijk kwaliteitsbeleid dat wij momenteel evalueren en zo nodig herijken op de grote transitieopgaven. Een verbetering van de waterveiligheid zouden wij graag combineren met het versterken van de ruimtelijke kwaliteit. Mogelijke oplossingsrichtingen van klimaatadaptatie en energietransitie brengen op hun beurt ook spanningen mee. Door vernatting van landbouwgebieden zou bijvoorbeeld de melkveehouderij onder druk komen te staan, maar er ontstaan ook milieukansen en mogelijkheden voor ander landgebruik. Aangrenzend aan waterveiligheid zien wij ook kansen t.b.v. hergebruik van afvalwater als gietwatervoorziening, ook met het oog op toenemende droogte.

Wij zien daarnaast, op het gebied van klimaatadaptatie en energietransitie, ook spanning tussen de afwegingsprincipes en de sturingsfilosofie. Clustering van de opgave schuurt met een decentrale en bottom-up aanpak. Elk type landschap verdient maatwerk. Bent u het met ons eens dat maatwerk in de regio essentieel is voor ruimtelijke kwaliteit en dat clustering van opgaves daarmee op gespannen voet kan staan? Hoe kijkt u aan tegen deze spanning? Ten aanzien van 'clustering' zien wij graag dat u onderschrijft dat dit geen oproep is tot scheiding van functies.

Prioriteit 2: Duurzaam economisch groeipotentieel

Wij zijn trots op onze diverse en innovatieve economie en op ons vestigingsklimaat. Tegelijkertijd weten we dat onze economie zich continu moet vernieuwen, onder andere naar een circulaire en CO2-neutrale economie. Wij werken hard aan de bereikbaarheid en de concurrentiekracht van onze regio, in gezamenlijkheid met het Rijk en samen met onze (inter)nationale partners op het schaalniveau van de Eurodeltametropool en haar belangrijke corridors. Hierbij zouden wij een meer grensoverschrijdende en integrale blik in de Ontwerp NOVI op prijs stellen. Bent u het met ons eens dat het Rijk een cruciale partner is om binnenlandse en buitenlandse samenwerking op te zetten? Hoe wil het Rijk die rol invullen?

Er is aandacht in de Ontwerp NOVI voor de digitalisering van Nederland. Zuid-Holland zet in op een duurzame, digitale, circulaire en kennisintensieve economie met hoog maatschappelijk rendement. In lijn met de geformuleerde doelen in de NOVI en de REOS, de Nationale

Digitaliseringsstrategie en de Nationale Strategie Datacenters en de Roadmap Next Economy van de Zuidelijke Randstad dragen we samen met onze regionale partners graag stevig bij aan het nationaal belang van het realiseren en behouden van een kwalitatief hoogwaardige digitale connectiviteit. Hoe kijkt u aan tegen deze samenwerking en hoe gaat deze samenwerking verder vorm krijgen?

In de NOVI zien wij nog weinig aandacht voor toerisme en recreatie. Recreatie voorziet in behoefte van bewoners en toerisme in die van bezoekers. Dit is een snelgroeiende sector en biedt veel kansen, maar heeft ook nadelen. Beleidskeuze 2.8 stuurt aan op toeristische attracties buiten toplocaties. Wij zien voordelen van toeristische attracties op goed bereikbare plekken, toerisme in Nederland kan beter verspreid worden en daarvoor is ruimte in Zuid-Holland. Bent u dit met ons eens?

Onze economie moet de komende jaren groeien naar een circulaire economie. Dat gaat echter niet van vandaag op morgen. Forse onderdelen van de huidige economie zijn nog lineair en zijn bovendien belangrijk voor de huidige manier van leven. Hoe kijkt u aan tegen de onderdelen van de lineaire economie die enerzijds van groot belang zijn voor onze huidige manier van leven en anderzijds voor grote transitieopgaves staan?

Prioriteit 3: Sterke en gezonde steden en regio's

We herkennen en onderschrijven de hoofdlijnen van deze prioriteit en zien onze gezamenlijke inzet van Rijke en stedelijke regio's uit de Ruimtelijk-Economische Ontwikkelstrategie (REOS) goed ingebed. Grote maatschappelijke, sociale en economische dynamiek en opgaven komen samen in de drie stedelijke regio's waarvan Zuid-Holland – met de zuidelijke Randstad – onderdeel is. Het belang van nabijheid en verbondenheid van mensen, economische en maatschappelijke activiteiten onderschrijven we volop. In combinatie met verstedelijking, connectiviteit, klimaatbestendigheid en circulariteit staan we voor grote investeringsvraagstukken waarvoor middelen gecombineerd en gebundeld moeten worden. Bent u dit met ons eens? En hoe kijkt u aan tegen ontschotting van middelen teneinde een meer integrale aanpak van ruimtelijke vraagstukken mogelijk te maken?

Ten aanzien van ruimtelijke ontwikkelingen in het algemeen en verstedelijking in het bijzonder valt ons op dat de Ontwerp NOVI regelmatig een bindende toon hanteert. Dit lijkt niet congruent met het feit dat ruimtelijke bevoegdheden en instrumentarium belegd zijn op regionaal niveau, mede om maatwerk mogelijk te maken. De omgevingswet beoogd ook geen verticale verschuivingen van bevoegdheden en wij gaan ervanuit dat het Rijk vertrouwen heeft in de realisatiekracht van de regio. Wij lezen de ruimtelijke ambities in de Ontwerp NOVI dan ook als een aanmoediging aan de regio, en niet als een opdracht. Hoe kijkt u hier tegenaan?

Dit neemt niet weg dat de beschreven prioriteiten grotendeels in lijn zijn met ons staand beleid. De integrale verstedelijkingstrategie van de NOVI komt overeen met onze verstedelijkingstrategie. Veel staat of valt echter met de doorwerking in uitvoeringsagenda's, financiële middelen, inzet vanuit het Rijk en een vruchtbare samenwerking. In de tekst wordt regelmatig verwezen naar regio's en metropoolregio's, maar niet altijd is helder welke partijen en organisaties worden bedoeld. In de NOVI wordt de vervoersautoriteit MRDH, waar wij mee

samenwerken, en het geografisch gebied van de MRDH soms verward. Dit leidt tot foutief gebruik van de term MRDH.

Kunt u het gebruik van de term MRDH beperken tot de wettelijk ingestelde entiteit van vervoersautoriteit en in andere gevallen te verwijzen naar het stedelijk gebied rondom Rotterdam en Den Haag (de Zuidvleugel van de Randstad)?

De Ontwerp NOVI kan aan slagkracht winnen als het Rijk specifiekere benoemt welke rol en bijdrage de regio mag verwachten als in lijn met NOVI-doelstellingen gehandeld wordt. Bijvoorbeeld bij het 'Landschapspark' waar Zuid-Holland aan werkt, dat één op één past bij prioriteit 3. Maar ook helderheid over de inzet van bestaande en mogelijk nieuwe Rijksmiddelen. Hoe gaat u dit nader uitwerken?

Een concept als 'groene zones om de bebouwde kom' kan wat ons betreft vervangen worden door een benadering waarbij het gaat om groenblauwe dooradering van steden. Groenblauwe dooradering vanuit landelijk gebied draagt zo bij aan gezonde en klimaatbestendige steden met een toonaangevende en inspirerende kwaliteit van leven.

De Ontwerp NOVI kent uiteraard een sterke focus op ruimtelijke ontwikkeling. Maar het besef en idee dat ruimtelijke inrichting en verdeling van voorzieningen sterke invloed heeft op sociaal-economische kansen ontbreekt helaas. Een standpunt en visie hierop van het Rijk zou een waardevolle toevoeging zijn aan dit hoofdstuk. Ben u dat met ons eens?

Hoe verhoudt de NOVI zich tot de ontwikkeling van het Infrastructuurfonds naar het Mobiliteitsfonds?

Stedelijke regio's functioneren steeds meer in internationale netwerken. De provincie Zuid-Holland is bereid om een rol op zich te nemen bij de ontwikkeling van een gebiedsagenda en de uitvoering van een pilot hoe om te gaan met stapeling van regionale, nationale en internationale opgaven. Hoe wordt er vervolg gegeven aan de internationale gebiedsagenda? De internationale corridors zijn voor Zuid-Holland belangrijk. Ook het stimuleren en uitbouwen van treinverkeer in plaats van vliegbewegingen binnen 750 kilometer, is van belang.

Wij lezen dat u graag een programma Verstedelijking en Wonen met ons opstelt. Wij bevestigen de urgentie en de relevantie van de reeds gesloten akkoorden. Dit programma kan daarop voortbouwen. Hierbij is integraliteit en financiering van het Rijk van belang.

Prioriteit 4: Toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied

Wij delen graag het belang van een toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied. Tegelijkertijd zien wij dat er een sterk contrast wordt geschetst tussen landelijk en stedelijk gebied. Dit is in onze ogen minder zwart-wit. Juist op de overgang van stad naar land, ligt er een opeenstapeling van ruimtelijke opgaven. Bent u dit met ons eens?

In deze prioriteit zien wij een minder integrale focus op landbouw. De landbouwsector wordt tekortgedaan door de centrale positie van grond in de Ontwerp NOVI. De keten krijgt nog weinig aandacht waarin ook de problematiek rond biodiversiteit mee hoort te worden genomen. De land-

en tuinbouwsector is breed, zowel landelijk en stedelijk en van korte ketens tot globale netwerken. Belangen tussen verschillende activiteiten dienen opnieuw en integraler afgewogen te worden. Het landelijk gebied is een gebied met veel kwaliteit dat ook beleefd kan worden, middels toerisme en recreatie, onder andere in combinatie met erfgoed.

Landbouwbeleid is ook geopolitiek beleid. Dit is een gespreksonderwerp voor het Rijk met de EU. In hoeverre willen wij zelfvoorzienend zijn in onze voedselvoorziening? Heeft de overheid een rol in welke producten er verbouwd worden, of niet? Verduurzaming van de landbouw zien wij graag ook als een economisch duurzaam (verdien)model. Hoe kijkt u hier tegenaan?

De Ontwerp NOVI laat veel ruimte aan regio's en maakt binnen deze prioriteit in onze ogen nog geen duidelijke keuzes. Daarentegen wordt er in de Ontwerp NOVI wel waarde gehecht aan open landschappen zoals het Groene Hart. Hierbij dienen verschillende kwaliteiten met elkaar afgewogen te worden. Daarbij is er een verschil tussen het ruimtelijk en planologisch openhouden van het Groene Hart. Het klimaatakkoord en bodemdaling spelen hierbij een rol. Veenweideproblematiek speelt breder dan het Groene Hart.

Tot slot

Al met al constateren wij grote overlap tussen de ambities die terugkomen in de OntwerpNOVI en de opgaven die wij zien voor Zuid-Holland. Wij zien het belang van de NOVI, wij zien veel kansen tot een vruchtbare samenwerking en wij zien dat er nog een slag geslagen kan worden op de integraliteit van de NOVI. Wij wensen u daarbij veel succes richting de vaststelling van het Ontwerp NOVI en kijken uit naar de verdere samenwerking tussen Rijk en regio.

Wij zien graag uw reactie tegemoet.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris, voorzitter,

drs. H.M.M. Koek

drs. J. Smit